

**Економски и социјални
импликации
од невработеноста
на младите
во Република Македонија**

д-р Силвана Мојсовска
и д-р Верица Јанеска

Економски институт,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“
Скопје, Република Македонија

АПСТРАКТ

Овој труд ја обработува невработеноста на младите во Република Македонија, како еден од хроничните проблеми во општеството. Трудот има за цел да обезбеди длабински преглед на невработеноста на младите во земјата врз основа на расположивите податоци за пазарот на трудот, како и дискусија за економските и социјалните последици во светло на долгорочноста на проблемот и влијанието врз човечкиот капитал во Република Македонија. Анализата на импликациите е заснована на постојните состојби во однос на неактивноста на младите, стапките на невработеност на младите и долгорочната невработеност на младите, кои се мошне високи и претставуваат сериозна закана за

**Economic and Social
Implications
of the Youth Unemployment
in the Republic
of Macedonia**

Silvana Mojsovska, Ph.D
and Verica Janeska, Ph.D

Institute of Economics,
University “Ss. Cyril and Methodius”
Skopje, Republic of Macedonia.

ABSTRACT

This paper deals with the youth unemployment in the Republic of Macedonia, as one of the chronic problems of the society. The paper aims to provide in-depth insight into the youth unemployment in the country from the perspective of the available labor market data, as well as discuss major economic and social implications and its impact on the human capital in the Republic of Macedonia. The analysis of the implications has been based on the state of affairs with regards to youth inactivity, youth unemployment rates and long-term youth unemployment, which are rather high and represent serious threat to the human capital in the country. Particular attention

човечкиот капитал во Република Македонија. Посебно внимание е посветено на образованието и неговото влијание врз структурата и вештините на младите, кои понатаму се анализираат во однос на потребите на пазарот на трудот и ограничените можности за младите лица да најдат стабилна работа со која воедно ќе бидат задоволни. Понатаму, во трудот е обработена сиромаштијата како една од најважните последици од долгорочната невработеност на младите во Република Македонија, која повлекува интензивни процеси на емиграција и одлив на високообразовани кадри, посебно на младите лица. Главните наоди од трудот предупредуваат дека невработеноста на младите повлекува брзо опаѓање на нивото на човечкиот капитал, преку физичко мигрирање и несоодветност на квалификуваноста на работната сила, како и преку опаѓање на конкурентноста на барателите на работа заради долгорочната невработеност. Ваквите состојби алармираат за потребата од брза реакција од страна на креаторите на политиките за намалување на проблемот и спречување на долготрајни последици за земјата.

Клучни зборови: невработеност на младите, човечки капитал, пазар на труд, креирање на работни места, сиромаштија, миграција, одлив на високообразовани кадри

has been paid to the education and its impact on the structure and skillfulness of the youth, analyzed with regards to the labour market needs and limited possibilities for the young population to find stable and satisfactory job. Furthermore, the paper deals with poverty as one of the most severe implications from the long-term unemployment in the Republic of Macedonia, which implies intense processes of emigration and brain drain, in particular of the youth. The main findings of the paper are truly alerting as the youth unemployment causes rapid deterioration of the human capital, through physical migration and decrease of the skillfulness and competitiveness of the labour force due to long-term unemployment. This calls for prompt attention of the policy-makers for alleviation of the problem and prevention of long-term damage for the country.

Key words: youth unemployment, human capital, labour market, job creation, poverty, migration, brain-drain

Вовед

Во денешно време, инвестирањето во младите се смета како неопходност во создавањето на човечкиот капитал, кој претставува една од најважните детерминанти на економскиот и социјалниот напредок. За секоја земја, младите претставуваат потенцијал и иднина, заради што националните влади кои имаат долгорочна визија за благосостојба и развој настојуваат да ги интегрираат во работната сила и да ја зголемат нивната вработеност. Освен тоа, нивото на вработеност на младите во општеството ја определува одржливоста на постојните системи за социјална заштита (првенствено на пензискиот систем), посебно во земјите што се соочуваат со интензивно демографско стареење. Во вакви услови, проблемот на невработеноста на младите тешко може да се игнорира.

Во неодамнешниот извештај на Меѓународната организација на трудот (МОТ) "Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk" се вели дека долгорочното влијание на невработеноста на младите може да се чувствува со децении, создавајќи генерација со ризик да страда од дефицит на пристојни работни места во текот на животот и предизвикувајќи недоверба во социо-економските и политичките си-

Introduction

At the present times, investment in youth is regarded as essential for human capital formation, as one of the most important determinants of the economic and social progress. The youth represents potential and future of any country, implying that the national governments with a long-term vision for welfare and development are concerned to integrate the youth into the labour force and to increase the youth employment. Besides that, the level of youth employment in a society determines the sustainability of the current social security systems (primarily the pension system), particularly in countries that cope with intensive demographic ageing. In these circumstances, the problem of youth unemployment can hardly be ignored.

The recent ILO Report "Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk" states that the „long-term impact of the youth employment crisis could be felt for decades, creating a generation at risk of suffering decent work deficits throughout their lives and causing distrust in the socio-economic and

стеми.¹ Главните наоди од Извештајот го вклучуваат следното:²

- 73.4 милиони млади луѓе широм светот (на возраст 15-24 години) или 12.6% од вкупниот број се очекува да бидат без работа во 2013 година, што претставува пораст од 3.5 милиони во периодот од 2007 до 2013 година;

- светската стапка на невработеност на младите изнесуваше 12.7% во 2009, 12.3% во 2011, 12.4% во 2012, се очекува да биде 12.6% во 2013 и да порасне до 12.8% во 2018.

Ситуацијата е многу сериозна, посебно за земјите со значително повисоки стапки на невработеност на младите. Како фактор на производството, трудот го определува успехот на националната економија, но воедно е под влијание на економските движења и социо-економските политики на земјата. Во таа насока, националните економии со брзи стапки на раст прават притисок на пазарот на труд да обезбеди продуктивна и квалификувана работна сила, додека економиите што заостануваат и каде понудата значително ја надминува побарувачката на работна сила се соочуваат со ризик за намалување на нивниот човечки капитал.

Најтешката последица од невработеноста, посебно од невработеноста,

political systems“.¹ The key findings of the Report include the following:²

- 73.4 million young people worldwide (aged 15-24) or 12.6 % out of the total are expected to be out of work in 2013, an increase of 3.5 million between 2007 and 2013;

- global youth unemployment rate was 12.7% in 2009, 12.3% in 2011, 12.4% in 2012, it is expected to be 12.6% in 2013, and up to 12.8% in 2018.

The situation is rather serious, in particular for the countries with significantly high rates of youth unemployment. As a factor of production, labour determines the success of the national economy, but is also affected by the economic trends and socio-economic policies of the country. In this respect, national economies with fast growth rates impose pressure on the labour market to provide productive and skilled labour force, while the lagging economies where the labour supply substantially overcomes the labour demand face the risk of diminution of their human capital.

The most severe implication of the unemployment, particularly of the youth unemployment, is the decrease of the human capital. Given

¹ ILO Press Release of the Report: „Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk“, 2013 http://www.ilo.org/brussels/press/press-releases/WCMS_212981/lang-en/index.htm

² Ibidem

¹ ILO Press Release of the Report: „Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk“, 2013 http://www.ilo.org/brussels/press/press-releases/WCMS_212981/lang-en/index.htm

² Ibidem

теноста на младите, е намалувањето на човечкиот капитал. Со оглед на долготрајниот процес на негово создавање кој вклучува формално и неформално образование, високата и долгорочна невработеност, заедно со неактивноста на населението, обезбедува основа за намалување на квалификуваноста на работната сила. Теодор Шулц, креаторот на терминот „човечки капитал“ во 1960-тите верувал дека инвестирањето во човечкиот капитал преку образование и обука ќе води кон подобрување на квалитетот и нивото на производството.³ Главната претпоставка на ова верување е дека работната сила е ангажирана во економските активности. Во случај на неактивност и невработеност се појавува загуба на двете страни – невработените поединци ги губат своите вештини и конкурентност на пазарот на трудот, додека националната економија се соочува со ерозија на човечкиот капитал. Високиот број на неактивни млади луѓе, високите стапки на невработеност на младите, како и долготрајноста на невработеноста на младите претставуваат силна закана за човечкиот капитал. Податоците покажуваат дека тоа е случај во Република Македонија.

the long process of its formation, which includes formal and informal education, the high and long-term unemployment, along with inactivity of the population, provides ground for decrease of the skills of the labour force. Theodore Schultz, the inventor of the term “human capital” in 1960s believed that investment in human capital through education and training will lead to an improvement in the quality and level of production.³ This is based on the main hypothesis of engagement of the human capital in the economic activities. In case of inactivity and unemployment, a loss occurs on both sides – the unemployed individuals tend to lose their skills and competitiveness on the labour market, while the national economy faces deterioration of its human capital. High values of inactive youth, youth unemployment rates, as well as longevity of youth unemployment impose strong threat to the human capital. The evidence indicates such a case in the Republic of Macedonia.

The decrease of the human capital is determined by, as well as manifested through different socio-economic phenomena. The aim of the paper is to provide insight into

³ Theodore Schultz, Investment in Human Capital, The American Economic Review, Vol. 51, No.1, 1961, достапно на <https://webSPACE.utexas.edu/hcleaver/www/330T/350kPEESchultzInvestmentHumanCapital.pdf>

³ Theodore Schultz, Investment in Human Capital, The American Economic Review, Vol. 51, No.1, 1961, available at <https://webSPACE.utexas.edu/hcleaver/www/330T/350kPEESchultzInvestmentHumanCapital.pdf>

Намалувањето на човечкиот капитал е определено од, а воедно и се манифестира преку различни социо-економски појави. Целта на овој труд е да даде увид во состојбата во однос на невработеноста на младите, како и да го сврти вниманието кон некои релевантни последици кои произлегуваат од поврзаноста помеѓу невработеноста на младите и човечкиот капитал.

Обединетите нации и МОТ ги дефинираат младите како возрастна група од 15 до 24 години. Од друга страна, дефинициите на официјалните статистики на пооделни земји се разликуваат, што го отежнува споредувањето на податоци по земји. Во некои анализи, младите се поделени на тинејџери (15-19 години) и млади возрасни (20-24). Некои автори сметаат дека стапките на невработеност за овие две групи, како и предизвиците со кои тие се соочуваат се различни, што наметнува потреба од посебно дизајнирани пристапи за намалување на невработеноста. Поконкретно, групата на тинејџери не придонесува значително за стапката на невработеност на младите, со оглед на тоа дека повеќето од нив сè уште се вклучени во редовниот процес на образование. Слична ситуација се јавува и во групата на млади возрасни, кои исто така се интензивно вклучени во процесот на студирање, што повлекува дека постои поголем контингент на млади луѓе кои ниту работат, ниту бараат работа. Последовател-

the state of affairs with regards to the youth unemployment, as well as to turn attention to some of the most relevant implications with regards to the relation between the youth unemployment and human capital.

The United Nations and International Labour Organisation (ILO) define youth as the age group between 15 and 24. On the other hand, the definitions of individual countries' official statistics vary, imposing difficulties in cross-country comparisons. In certain analyses, the youth are divided into teenagers (15-19 years old) and young adults (20-24 years old). Some authors argue that the unemployment rates for the latter two groups, as well as the challenges they face vary significantly, implying a need for tailor-made approaches to alleviate unemployment. More specifically, the group of teenagers does not contribute significantly to the youth unemployment rate, given that the majority of them are still regularly engaged in the process of education. Similar situation occurs into the group of young adults, who are also intensively engaged into the studying process, providing that there is considerable contingent of young people who are neither working nor looking for a job. Implicitly, they are not part of the labour force which is used as the denominator for calculating the unemployment rate. In that context, there is an additional indicator – the youth unemployment

но, тие не се дел од работната сила која се користи како деноминатор за пресметување на стапката на невработеност. Во тој контекст, постои друг индикатор – коефициент на невработеност на младите,⁴ за кој сметаме дека посоодветно ја изразува ситуацијата на пазарот на трудот. Понатаму, уште еден индикатор – вкупниот број на лица во земјата што не работат може исто така да придонесе за пореална проценка на проблемот на невработеност на младите, затоа што тој ги вклучува и невработените и неактивните поединци, односно и младите што сè уште се активни во процесот на образование (и не се регистрирани на пазарот на трудот).

Претходно наведеното е од особено значење за Република Македонија, имајќи предвид дека значителен дел од младите лица од двете возрастни групи сè уште се во процес на образование. Оттаму, освен анализа на невработеноста на младите на возраст од 15 до 24 години, сметаме дека е потребно да се фокусираме и на проблемот на невработеноста на младите на возраст 25-34 години, затоа што оваа група обезбедува увид во вистинските проблеми на младите луѓе да најдат работа после завршувањето на образованието, посебно во услови на долгорочна невработеност во земјата.

⁴ Коефициентот на невработеност на младите се пресметува како сооднос на бројот на невработените на возраст 15-24 и вкупното население од истата возрастна група.

ratio,⁴ which we consider as more suitable to reflect the actual situation on the labour market. Furthermore, another indicator - the total number of non-employed persons in the country could also contribute to more realistic estimation of the youth unemployment problem, as it comprises both unemployed and inactive individuals, implying that the youth still engaged in the process of education (and not registered on the labour market) is comprised within this indicator.

The aforementioned is of particular importance for the Republic of Macedonia, given that the significant share of the young persons from both age groups is still in the process of education. Therefore, along with the analysis of the youth unemployment aging 15 to 24, we consider necessary to focus on the unemployment problem of the young population aged 25 to 34, as this group provides insight into the real problems of young people to find employment after completing the education process, given the long-term unemployment in the country.

⁴ Youth unemployment ratio is calculated as the number of unemployed persons aged 15 to 24 divided by the total population of the same age

1. Невработеност на младите во Република Македонија – постојни состојби

Со цел да се идентификува опфатот и квалитетот на расположивите човечки ресурси на македонскиот пазар на труд, методолошкиот пристап вклучува преглед на активноста на младите, невработеноста на младите и долгорочната невработеност на младите во периодот 2000-2012. Како што претходно напоменавме, фокусот е на населението на возраст 15-34 години, анализирано преку петгодишни групи (15-19; 20-24; 25-29 и 30-34).

Активност на младите. Според Анкетата за работна сила, во периодот 2000-2012 година, вкупното работоспособно население (15-64) пораснало за 117.115 лица или за 8.7%, додека населението на возраст 15-29 години се намалило за 5.207 лица или за 1.1% (Табела 1). Анализирано преку петгодишни групи, ова е период на намалување на населението на возраст 15-19 години (-12.8%), додека кај другите возрастни групи е регистриран пораст од 0.8% (20-24%), 9.8% (25-29) и 9.3% (30-34). Овие промени беа придружени со намалување на учеството на петгодишните групи 15-19 и 20-24 во вкупното работоспособно население (15-64) во земјата. Ова покажува дека приливот на млада работна сила на пазарот на труд

1. Youth unemployment in the Republic of Macedonia – state of affairs

In purpose of identification of the scope and quality of the available human resources on the Macedonian labour market, the methodological approach used includes review of the youth activity, youth unemployment and youth long-term unemployment in the period 2000-2012. As previously mentioned, the focus group includes the population aged 15-34, analysed through five-year age groups (15-19; 20-24; 25-29 and 30-34).

Youth activity. According to the Labour Force Survey, the total working-age population (15-64) increased by 117115 persons or 8.7% in the period 2000-2012, while the population aged 15 to 29 years decreased by 5207 persons or 1.1% (Table 1). Observed through five-year age groups, this was a period of reduction for the population aged 15-19 (-12.8%), while other age groups registered an increase of 0.8% (20-24), 9.8% (25-29) and 9.3% (30-34). These changes were accompanied by decrease of the share of the five-year age groups 15-19 and 20-24 in the total working-age population (15-64) of the country. This indicates that the inflow of the young labour force on

веќе е во фаза на намалување, а повеќе од извесно е дека таа ќе продолжи во иднина заради интензивниот процес на демографско стареење во земјата. Покрај тоа, стапките на активност на населението на возраст 15-19 и 20-24 (учество на активното во вкупното население од иста возраст) исто така се намалиле во анализираниот период, покажувајќи дека значителен дел од младото население (15-24) станал неактивен. Ова во голема мера се должи на вклученоста на мнозинството од младата популација во редовниот образовен процес, што значи дека таа не се регистрира на пазарот на трудот.

Промените што ги дискутиравме погоре се интензивираа од 2008 година наваму, со воведување на задолжително средно образование во земјата, што резултираше во пораст на неактивното население на возраст 15-19 години, кое во 2012 година изнесува 88.6% од вкупното население на таа возраст. Исто така, стапките на упис во високото (терцијарно) образование се зголемија. Според Државниот завод за статистика, во академските години 2004/2005 и 2005/2006 во високото образование се запишале 24.9%, односно 24.3% од вкупното население на соодветната возраст. После тоа следеше брз пораст на вкупните стапки на упис кои изнесуваа 28.7% (2006/2007), 32.6% (2007/2008), 32.5% (2008/2009) и

the labour market has entered into a declining phase, which is likely to continue in the upcoming period due to the intensive demographic ageing process in the country. In addition, the activity rates of the population aged 15-19 and 20-24 (share of the active in total population of the same range) has also decreased in the analysed period, denoting that significant part of the young population (15-24) becomes inactive. This is largely attributable to the full-time involvement of the majority of young population into the education process, implying that they do not register at the labour market.

The changes discussed above were intensified since 2008, with the introduction of the compulsory secondary education in the country, resulting into increase of the inactive population aged 15-19 up to 88.6% out of the total population of the same age in 2012. The enrolment into the tertiary education also increased. According to the State Statistical Office, the share of the Macedonian age cohort enrolled in tertiary education in the academic years 2004/2005 and 2005/2006 was 24.9% and 24.3%, respectively. Rapid growth of the gross enrolment rates followed afterwards, and they amounted up to 28.7% (2006/2007), 32.6% (2007/2008), 32.5% (2008/2009) and

29.8% (2009/ 2010).⁵ Како што наведовме, ова придонесе за зголемување на уделот на неактивното население на возраст 20-24 години во вкупното население на таа возраст, кој во 2011 година кој изнесуваше 50.2%.

Сепак, забележителна неактивност беше регистрирана и кај другите возрасни групи (21.9% и 16.4% во 2012 за возрасните групи 25-29 и 30-34, соодветно), покажувајќи дека околу 1/5 од населението што припаѓа на главните возрасни групи на пазарот на трудот не е активно. Оттаму, независно од влијанието на образовните реформи, порастот на неактивноста на младите може да се поврзе и со ограничените можности за наоѓање на работа. Според МОТ, просечниот временски период потребен за младите во Република Македонија да најдат стабилна и/или работа со која се задоволни изнесува 72.6 месеци или 6 години.⁶ Ова е прилично обесхрабрувачки за многу млади луѓе, но воедно се потврдува со високите стапки на невработеност на младите во земјата.

Невработеност на младите.

Според Анкетата за работна сила, вкупниот број на невработени лица

29.8% (2009/2010).⁵ As discussed, this has contributed to the increase of the share of the inactive population aged 20-24 up to 50.2% out of the total population of the same age in 2011.

Nevertheless, notable inactivity has been registered in the other age groups (21.9% and 16.4% in 2012 for the age group 25-29 and 30-34, respectively), indicating the about 1/5 of the population that belongs to the core cohorts of the labour market is not active. Therefore, apart of the impact of the educational reforms, the increase in inactivity of the youth could be also related to the limited opportunities for job finding. According to ILO, the average duration for the youth to find stable and/or satisfactory job in the Republic of Macedonia is 72.6 months or 6 years.⁶ This is rather discouraging for many people, but also confirmed with high rates of youth unemployment in the country.

Youth unemployment. According to the Labor Force Survey (LFS), the total number of unemployed per-

⁵ Verica Janeska, Higher Education Reforms and Graduate Unemployment in the Republic of Macedonia, „Economic development“, Journal of the Institute of Economics – Skopje (60 years 1952-2012), Year.14, No. 1/2012, стр. 39-58.

⁶ Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk, International Labour Organization, 2013, стр. 60

⁵ Verica Janeska, Higher Education Reforms and Graduate Unemployment in the Republic of Macedonia, „Economic development“, Journal of the Institute of Economics – Skopje (60 years 1952-2012), Year.14, No. 1/2012, pp. 39-58

⁶ Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk, International Labour Organization, 2013, стр. 60

Табела 1. Население на возраст 15-34 (по петгодишни групи)
во Република Македонија според економска активност.

	Абсолютни големина							Индикатори						
	2000	2003	2005	2007	2009	2011	2012	2000	2003	2005	2007	2009	2011	2012
Вкупно население								Учество во % (вкупно=100,0)						
Вкупно (15-64)	1346921	1388600	1416744	1432852	1439483	1454732	1E+06	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
15-19	164941	166481	161571	161919	157418	152468	143 798	12,2	12,0	11,4	11,3	10,9	10,5	9,8
20-24	158546	165470	164907	164453	165044	162405	159 862	11,8	11,9	11,6	11,5	11,5	11,2	10,9
25-29	149738	159826	158314	159736	162529	164577	164 358	11,1	11,5	11,2	11,1	11,3	11,3	11,2
30-34	146187	151400	149779	154275	154028	156817	159 832	10,9	10,9	10,6	10,8	10,7	10,8	10,9
Активно население (работна сила)								Учество (во %) на активното во вкупното население од иста возраст						
Вкупно (15-64)	804049	850900	860027	899257	921055	933389	935260	59,7	61,3	60,7	62,8	64,0	64,2	63,9
15-19	28879	25677	23360	28937	22282	20270	16 368	17,5	15,4	14,5	17,9	14,2	13,3	11,4
20-24	92765	91476	83920	88110	90713	80826	85 521	58,5	55,3	50,9	53,6	55,0	49,8	53,5
25-29	109146	121154	115578	120806	125959	129859	128 411	72,9	75,8	73,0	75,6	77,5	78,9	78,1
30-34	112468	120100	116741	124921	123856	122099	133 681	76,9	79,3	77,9	81,0	80,4	77,9	83,6
Неактивно население								Учество (во %) на неактивното во вкупното население од иста возраст						
Вкупно (15-64)	542872	537700	556717	533595	518428	521343	528777	40,3	38,7	39,3	37,2	36,0	35,8	36,1
15-19	136062	140804	138211	132982	135136	132198	127 430	82,5	84,6	85,5	82,1	85,8	86,7	88,6
20-24	65781	73994	80987	76343	74331	81579	74 341	41,5	44,7	49,1	46,4	45,0	50,2	46,5
25-29	40592	38672	42736	38930	36570	34718	35 947	27,1	24,2	27,0	24,4	22,5	21,1	21,9
30-34	33719	31300	33038	29354	30172	34718	26 151	23,1	20,7	22,1	19,0	19,6	22,1	16,4

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија, Статистички преглед: Население и социјални статистики, Анкета за работна сила, 2000, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2012 (www.stat.gov.mk).

Table 1. Population aged 15-34 (by five-year groups)
in the Republic of Macedonia, according economic activity

	Absolute values							Indicators						
	2000	2003	2005	2007	2009	2011	2012	2000	2003	2005	2007	2009	2011	2012
Total population								Structure (in %), total=100,0						
Total (15-64)	1346921	1388600	1416744	1432852	1439483	1454732	1E+06	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
15-19	164941	166481	161571	161919	157418	152468	143 798	12,2	12,0	11,4	11,3	10,9	10,5	9,8
20-24	158546	165470	164907	164453	165044	162405	159 862	11,8	11,9	11,6	11,5	11,5	11,2	10,9
25-29	149738	159826	158314	159736	162529	164577	164 358	11,1	11,5	11,2	11,1	11,3	11,3	11,2
30-34	146187	151400	149779	154275	154028	156817	159 832	10,9	10,9	10,6	10,8	10,7	10,8	10,9
Active population (labour force)								Share (in %) of active in total population of the same age						
Total (15-64)	804049	850900	860027	899257	921055	933389	935260	59,7	61,3	60,7	62,8	64,0	64,2	63,9
15-19	28879	25677	23360	28937	22282	20270	16 368	17,5	15,4	14,5	17,9	14,2	13,3	11,4
20-24	92765	91476	83920	88110	90713	80826	85 521	58,5	55,3	50,9	53,6	55,0	49,8	53,5
25-29	109146	121154	115578	120806	125959	129859	128 411	72,9	75,8	73,0	75,6	77,5	78,9	78,1
30-34	112468	120100	116741	124921	123856	122099	133 681	76,9	79,3	77,9	81,0	80,4	77,9	83,6
Inactive population								Share (in %) of inactive in total population of the same age						
Total (15-64)	542872	537700	556717	533595	518428	521343	528777	40,3	38,7	39,3	37,2	36,0	35,8	36,1
15-19	136062	140804	138211	132982	135136	132198	127 430	82,5	84,6	85,5	82,1	85,8	86,7	88,6
20-24	65781	73994	80987	76343	74331	81579	74 341	41,5	44,7	49,1	46,4	45,0	50,2	46,5
25-29	40592	38672	42736	38930	36570	34718	35 947	27,1	24,2	27,0	24,4	22,5	21,1	21,9
30-34	33719	31300	33038	29354	30172	34718	26 151	23,1	20,7	22,1	19,0	19,6	22,1	16,4

Source: State Statistical Office of the Republic of Macedonia, Statistical Review: Population and social statistics, Labour Force Survey, 2000, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2012 (www.stat.gov.mk)

на возраст 15-24 забележа значителен пораст од 20.7% во периодот 2000-2003, проследен со пад од 9.7% во периодот 2005-2012. Последователно, ова резултираше во зголемување на вкупниот број на невработени лица за 30 971 или 11.8% во 2012 година споредено со 2000 година. Во однос на анализираниите петгодишни групи (15-34), секоја од нив забележа намалување во периодот 2000-2012 година кое се движеше во ранг од 1.6% до 45.2% за возрастните групи 25-29 и 15-19, соодветно.

Како што се гледа од Табелата 2, стапките на невработеност на младите на возраст 20-24 и 25-29 години се мошне високи и достигнуваат 53% и 45.1% во 2012 година, соодветно. Со оглед на долготрајноста на процесот на барање на работа, во Табелата 2 се вклучени и податоци за населението на возраст 30-34. Стапката на невработеност за оваа

sons aged 15-64 registered significant increase of 20.7% in the period 2000-2003, followed by decrease of 9.7% over the period 2005-2012. Implicitly, this has resulted in increase of the total number of unemployed persons by 30791 or 11.8% in 2012 compared to 2000. In terms of the analysed five-year age groups (15-34), there has been a decrease in each of them, ranging from 1.6% to 45.2% over the period 2000-2012 for the age groups 25-29 and 15-19, respectively.

As evident from the Table 2, the unemployment rates of youth aged 20-24 and 25-29 are rather high, amounting to 53.0% and 45.1% in 2012, respectively. Given the longevity of job-seeking process duration, the Table 2 includes data on the population aged 30-34. The unemployment rate of this category was 29.6% in 2012, providing input for discus-

Табела 2. Невработено население на возраст 15-34 (по петгодишни групи) во Република Македонија, 2000-2012 година

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Број на невработени													
Вкупно	261711	263196	263483	315900	309286	323934	321275	316905	310409	298874	300439	294963	292502
15-19	17536	18818	16601	17100	17347	14833	18051	18114	14695	12724	12210	11883	9605
20-24	55275	55178	50747	59900	52548	52364	51554	49443	50967	49532	44903	43988	45325
25-29	54206	51464	49164	61500	55523	54298	52958	51311	50244	47520	51268	52756	53332
30-34	40451	43195	40358	51700	45186	46522	43492	45175	42845	40949	40056	39444	39521
Стапки на невработеност (%)													
Вкупно	32,2	30,5	31,9	36,7	37,2	37,3	36,0	34,9	33,8	32,2	32,0	31,4	31,0
15-19	60,7	57,6	60,2	66,6	72,8	63,5	64,0	62,6	56,8	57,1	59,3	58,6	58,7
20-24	59,6	55,7	57,8	65,5	62,5	62,4	58,4	56,1	56,2	54,6	52,3	54,4	53,0
25-29	49,7	44,1	48,0	50,8	49,4	47,0	44,9	42,5	40,3	37,7	39,4	40,6	41,5
30-34	36,0	36,0	36,2	43,0	40,0	39,9	36,5	36,2	35,0	33,1	31,4	30,1	29,6

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија, Статистички преглед: Население и социјални статистики, Анкета за работна сила, 2000, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2012 (www.stat.gov.mk).

категија во 2012 година изнесува 29.6%, што дава основа за дискусија поврзана со долгорочната невработеност. Сумирано, учеството на невработеното население на возраст 15-34 години во вкупното невработено население во текот на анализираниот период, и покрај трендот на намалување, беше и остана мошне високо (64% во 2000 година и 50.5% во 2012 година).

Долгорочна невработеност и креирање на работни места. Како што беше наведено претходно, можностите за наоѓање на работа во Република Македонија, во однос на брзината и леснотијата, може да се дефинираат како прилично ограничени. Во овој контекст, едно од главните обележја на пазарот на трудот во Република Македонија е долгорочната невработеност (Табела 3).

Во Табелата 3 е изоставена возрастната група 15-19, со оглед на големата стапка на неактивност на

сion related to long-term unemployment. Summarized, the share of the unemployed population aged 15-34 in the total unemployed population over the analyzed period was particularly high and reached 50.5% in 2012, despite the declining trend from 64% in 2000.

Long-term unemployment and job creation. As noted above, the prospects of finding a job in the Republic of Macedonia could be defined as rather limited in terms of promptness and easiness. In this context, one of the main features of the labour market in the Republic of Macedonia has been the long-term unemployment (Table 3).

In the Table 3, the age group 15-19 has been omitted, given the significant rate of labour market inactivity of this group, attributable to their involvement into the education process. The analysis of the other

Table 2. Unemployed population aged 15-34 (by five years groups) an unemployed rates (%) in the Republic of Macedonia, 2000-2012

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Absolute values													
Total	261711	263196	263483	315900	309286	323934	321275	316905	310409	298874	300439	294963	292502
15-19	17536	18818	16601	17100	17347	14833	18051	18114	14695	12724	12210	11883	9605
20-24	55275	55178	50747	59900	52548	52364	51554	49443	50967	49532	44903	43988	45325
25-29	54206	51464	49164	61500	55523	54298	52958	51311	50244	47520	51268	52756	53332
30-34	40451	43195	40358	51700	45186	46522	43492	45175	42845	40949	40056	39444	39521
Unemployment rates (%)													
Total	32,2	30,5	31,9	36,7	37,2	37,3	36,0	34,9	33,8	32,2	32,0	31,4	31,0
15-19	60,7	57,6	60,2	66,6	72,8	63,5	64,0	62,6	56,8	57,1	59,3	58,6	58,7
20-24	59,6	55,7	57,8	65,5	62,5	62,4	58,4	56,1	56,2	54,6	52,3	54,4	53,0
25-29	49,7	44,1	48,0	50,8	49,4	47,0	44,9	42,5	40,3	37,7	39,4	40,6	41,5
30-34	36,0	36,0	36,2	43,0	40,0	39,9	36,5	36,2	35,0	33,1	31,4	30,1	29,6

Source: State Statistical Office of the Republic of Macedonia, Statistical Review: Population and social statistics, Labour Force Survey, 2000, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2012 (www.stat.gov.mk)

Табела 3. Невработено население на возраст 20-34 (по петгодишни групи) во Република Македонија, според времетраење на невработеноста

	2000	2003	2005	2007	2009	2011	2012	2000	2003	2005	2007	2009	2011	2012
<i>Вкупно (20-34)</i>														
Вкупно	149932	173100	153184	145928	138001	136188	138178	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
До 11 месеци	23644	20900	18744	23672	27397	29184	28551	15,8	12,1	12,2	16,2	19,9	21,4	20,7
12-23 месеци	19665	17400	17119	17458	18626	18801	20388	13,1	10,1	11,2	12,0	13,5	13,8	14,8
2-3 години	17655	24700	18659	16813	15612	16411	19681	11,8	14,3	12,2	11,5	11,3	12,1	14,2
4 години	88968	110200	98660	87986	76366	71792	69557	59,3	63,7	64,4	60,3	55,3	52,7	50,3
<i>20-24</i>														
Вкупно	55275	59900	52364	49442	49532	43988	45328	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
До 11 месеци	12295	9500	8773	10399	12920	13504	11508	22,2	15,9	16,8	21,0	26,1	30,7	25,4
12-23 месеци	12454	9700	9345	9902	9626	8233	10029	22,5	16,2	17,8	20,0	19,4	18,7	22,1
2-3 години	10863	14200	10772	9355	8470	6993	8616	19,7	23,7	20,6	18,9	17,1	15,9	19,0
4 години	19662	26500	23473	19786	18515	15258	15172	35,6	44,2	44,8	40,0	37,4	34,7	33,5
<i>25-29</i>														
Вкупно	54206	61500	54298	51311	47520	52756	53332	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
До 11 месеци	7949	5800	5829	8950	8903	9983	10566	14,7	9,4	10,7	17,4	18,7	18,9	19,8
12-23 месеци	4791	5300	5308	4374	5447	7704	7014	8,8	8,6	9,8	8,5	11,5	14,6	13,2
2-3 години	3829	7300	4924	4875	4586	6358	7298	7,1	11,9	9,1	9,5	9,7	12,1	13,7
4 години	37637	43200	38235	33112	28585	28711	28453	69,4	70,2	70,4	64,5	60,2	54,4	53,4
<i>30-34</i>														
Вкупно	40451	51700	46522	45175	40949	39444	39521	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
До 11 месеци	3400	5600	4142	4323	5574	5697	6477	8,4	10,8	8,9	9,6	13,6	14,4	16,4
12-23 месеци	2420	2400	2466	3182	3553	2864	3345	6,0	4,6	5,3	7,0	8,7	7,3	8,5
2-3 години	2963	3200	2963	2583	2556	3060	3767	7,3	6,2	6,4	5,7	6,2	7,8	9,5
4 години	31669	40500	36952	35088	29266	27823	25932	78,3	78,3	79,4	77,7	71,5	70,5	65,6

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија, Статистички преглед: Население и социјални статистики, Анкета за работна сила, 2000, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2012 (www.stat.gov.mk).

оваа група заради нејзината вклученост во образовниот процес. Анализата на другите возрастни групи покажува намалување на апсолутниот број на невработени лица на возраст 20-34 години за 11754 или за 7.8% во 2012 споредено со 2000 година, што се должи на намалувањето на работната сила на возраст 20-24 (Табела 1). Независно од тоа, структурата на невработеноста според времетраењето не се променила драстично во споменатиот пе-

age groups indicate decrease of the absolute number of unemployed persons aged 20-34 by 11754 or 7.8% in 2012 compared to 2000, implicit to the decrease of the total labour force (20-24) (Table 1). However, the structure of the unemployment with regards to the longevity have not changed dramatically over the period, as the unemployment for 4 or more years dominates in the total unemployment of persons aged 20-34,

Табела 3. Unemployed population aged 15-34 (by five years groups) in the Republic of Macedonia, according unemployment duration

	2000	2003	2005	2007	2009	2011	2012	2000	2003	2005	2007	2009	2011	2012
<i>Total (20-34)</i>														
Total	149932	173100	153184	145928	138001	136188	138178	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Up to 11 months	23644	20900	18744	23672	27397	29184	28551	15,8	12,1	12,2	16,2	19,9	21,4	20,7
12-23 months	19665	17400	17119	17458	18626	18801	20388	13,1	10,1	11,2	12,0	13,5	13,8	14,8
2-3 years	17655	24700	18659	16813	15612	16411	19681	11,8	14,3	12,2	11,5	11,3	12,1	14,2
4 years	88968	110200	98660	87986	76366	71792	69557	59,3	63,7	64,4	60,3	55,3	52,7	50,3
<i>20-24</i>														
Total	55275	59900	52364	49442	49532	43988	45328	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Up to 11 months	12295	9500	8773	10399	12920	13504	11508	22,2	15,9	16,8	21,0	26,1	30,7	25,4
12-23 months	12454	9700	9345	9902	9626	8233	10029	22,5	16,2	17,8	20,0	19,4	18,7	22,1
2-3 years	10863	14200	10772	9355	8470	6993	8616	19,7	23,7	20,6	18,9	17,1	15,9	19,0
4 years	19662	26500	23473	19786	18515	15258	15172	35,6	44,2	44,8	40,0	37,4	34,7	33,5
<i>25-29</i>														
Total	54206	61500	54298	51311	47520	52756	53332	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Up to 11 months	7949	5800	5829	8950	8903	9983	10566	14,7	9,4	10,7	17,4	18,7	18,9	19,8
12-23 months	4791	5300	5308	4374	5447	7704	7014	8,8	8,6	9,8	8,5	11,5	14,6	13,2
2-3 years	3829	7300	4924	4875	4586	6358	7298	7,1	11,9	9,1	9,5	9,7	12,1	13,7
4 years	37637	43200	38235	33112	28585	28711	28453	69,4	70,2	70,4	64,5	60,2	54,4	53,4
<i>30-34</i>														
Total	40451	51700	46522	45175	40949	39444	39521	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Up to 11 months	3400	5600	4142	4323	5574	5697	6477	8,4	10,8	8,9	9,6	13,6	14,4	16,4
12-23 months	2420	2400	2466	3182	3553	2864	3345	6,0	4,6	5,3	7,0	8,7	7,3	8,5
2-3 years	2963	3200	2963	2583	2556	3060	3767	7,3	6,2	6,4	5,7	6,2	7,8	9,5
4 years	31669	40500	36952	35088	29266	27823	25932	78,3	78,3	79,4	77,7	71,5	70,5	65,6

Source: State Statistical Office of the Republic of Macedonia, Statistical Review: Population and social statistics, Labour Force Survey, 2000, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2012 (www.stat.gov.mk)

риод, односно невработеноста од 4 и повеќе години преовладува во вкупната невработеност на лицата на возраст 20-34 години и се движи од 59.3% во 2000 до 64.4% во 2005 година, по што следи извесно намалување и во 2012 година изнесува 50.3%. Доколку се анализира според петгодишни групи, долгорочната невработеност повторно преовладува, со тоа што се издвојува возрастната група 30-34 години каде учеството на невработени 4 и пове-

ranging from 59.3% in 2000, up to 64.4% in 2005 and down to 50.3% in 2012. In terms of five-year age groups, long-term unemployment also dominates, with notably high share in the total unemployment of the age group 30-34 ranging from 78.3% in 2000 up to 79.4% in 2005 and down to 65.6% in 2012.

The indicators are truly alarming, confirmed with limited job creation in the country. According to the State

ќе години се движи од 78.3% во 2000, 79.4% во 2005 и 65.6% во 2012 година.

Индикаторите се навистина алармантни, а се потврдуваат со ограниченото креирање на работни места во земјата. Според Државниот завод за статистика, стапката на слободни работни места во првиот квартал од 2013 година изнесувала 1.11% од вкупните пополнети работни места наспроти 1.74% во истиот период минатата година.⁷ Во апсолутни бројки, вкупниот број на постојни работни места во Република Македонија изнесувал 418311 во периодот Јануари – Март 2013, а биле регистрирани 4692 слободни работни места. Погледнато според дејности, преработувачката индустрија апсорбирала околу 22.3% од вкупните пополнети работни места, додека јавната администрација, образованието, здравството и одбраната имале удел од 27.8%. Во однос на огласените позиции, околу 30% од работните места биле во преработувачката индустрија, додека 50% биле од областа на елементарните и занаетчишките занимања, т.е. за истите не биле потребни повисоки нивоа на образование. Иако стапката на слободни работни места е релативно мала и покажува тенденција на опаѓање, потребно е да се напомене дека таа не се однесува целосно на

Statistical Office data, job vacancy rate in the first quarter of 2013 has been 1.11% out of the occupied posts against 1.74% in the same period a year earlier.⁷ In absolute terms, there were 418 311 existing jobs in the Republic of Macedonia, while the job vacancies amounted 4692 in the period January-March 2013. In terms of activities, the manufacturing industry absorbed about 22.3% of the total occupied posts, while public administration, education, health services and defense had share of 27.8%. With regards to the announced positions, about 30% of the posts were in manufacturing industry, while 50% related to elementary occupations and craft skills, i.e. not related to higher levels of education. Although the job vacancy rate is rather low and shows tendency of declining, it has to be noted that it does not fully refers to creation of new posts, but to the fulfillment of emptied existing posts, as well. Therefore, we could point out that job creation in the Republic of Macedonia is rather limited, imposing stress on the job-seekers with regards to their competitiveness on the labour market and needs for further education, while at the same time the value of the human capital shrinks.

⁷ Државен завод за статистика, Соопштение: Слободни работни места за првото тримесечје од 2013 година, бр.2.1.13.15, Скопје, јуни 2013, достапно на <http://www.stat.gov.mk/pdf/2013/2.1.13.15.pdf>

⁷ State Statistical Office, Job Vacancies in the first quarter of 2013, No. 2.1.13.15, Skopje, June 2013, available at <http://www.stat.gov.mk/pdf/2013/2.1.13.15.pdf>

креирање на нови работни места, туку, исто така, и на испразнети постоечки работни места. Оттаму, можеме да заклучиме дека креирањето на работни места во Република Македонија е прилично ограничено, што барателите на работа ги става во мошне неповолна ситуација во однос на нивната конкурентност на пазарот на трудот и потребата од натамошно образование, додека, истовремено, вредноста на човечкиот капитал се намалува.

Статистичките податоци презентирани погоре ја потврдуваат тежината на проблемот на невработеноста во Република Македонија. Главните наоди покажуваат дека значителен контингент од македонската младина е неактивен на пазарот на трудот, посебно младите лица на возраст 15-24 години, што се должи на реформите во средното и високото образование. Тие условија промена во структурата на младите невработени во корист на лицата со повисоко образование, придружена со пораст на очекувањата на младите да најдат подобри и подобро платени работни места. Од друга страна, долготрајноста на процесот на барање работа, заедно со статистичките податоци за долгорочната невработеност не може да се очекува дека ќе го поттикнат ентузијазмот на високо образованата младина, туку на ова треба да се гледа како на сериозен проблем кој директно придонесува за значајни економски и социјални дисбаланси во државата.

The statistical data presented above signify the importance of the problem of youth unemployment in the Republic of Macedonia. The main findings indicate that considerable contingent of the Macedonian youth is inactive on the labour market, in particular young persons aged 15-24, due to the reforms in the secondary and tertiary education. The latter caused change into the structure of the young unemployed persons in favour of those with higher educational levels, which imposes increase in the expectations of the youth to find better and well-paid jobs. On the other hand, the duration of the process of job-seeking, as well as statistical data about the long-term unemployment could not be regarded as a boost to the enthusiasm of the highly educated youth, but as a serious problem causing or contributing to major economic and social imbalances in the country.

2. Импликации од невработеноста на младите во Република Македонија

Невработеноста на младите во Република Македонија е многу комплексно прашање што може да биде анализирано од различни гледишта. Во тој контекст, дискусијата за причините и последиците на невработеноста на младите се преплетува, заради влијанието на невработеноста на некои од нејзините детерминанти. Овој труд нуди дискусија за каузалната поврзаност на невработеноста на младите со образованието, сиромаштијата, миграциите и одливот на млади високообразовни кадри од Република Македонија.

Образование и (не)соодветност на вештините (квалификуваноста). Како што беше споменато погоре, образованието (посебно на младите) е суштинско за зголемување на вредноста на човечкиот капитал, меѓутоа резултатите зависат од соодветноста на стекнатите вештини во процесот на образование со побарувачката на пазарот на трудот, како и од времетраењето на процесот на барање работа. Во однос на првото, Извештајот на МОТ укажува дека „доколку вештините и работните места не си

2. Major implications of youth unemployment in the Republic of Macedonia

The youth unemployment in the Republic of Macedonia is a very complex matter that could be analyzed from different perspectives. In that respect, discussion related to the causes and implications of the youth unemployment intertwines, due to the impact of the unemployment on some of its determinants. This paper offers a discussion about the linkages of the youth unemployment with education, poverty, migration and brain-drain of the youth from the Republic of Macedonia.

Education and skill (mis)matching. As noted above, education (in particular of youth) is a core for increase of the value of the human capital, but the results depend on the match of the acquired skills in the process of education with the demand on the labour market, as well as longevity of job-seeking process. With regards to the former, the ILO Report states that “skills and occupational mismatches, which are also increasing, are in danger of becoming entrenched, without policies to re-skill jobseekers – in close collaboration with the private sector.

соодветствуваат, што е појава која е во пораст, постои опасност ваквото несовпаѓање да се вкорени, доколку нема политики за преквалификување на барателите на работа, а во тесна соработка со приватниот сектор“. Младите кои се ранливи во однос на несовпаѓањето на нивните вештини со работните места вклучуваат, пред сè, млади жени и млади кои веќе ја искусиле невработеноста“. ⁸ Во таа насока, воспоставувањето на соодветни образовни политики што ќе кореспондираат на политиките на пазарот на трудот е од огромно значење за намалување на бројот на случаи кога вештините не соодветствуваат на барањата на работните места.

Анализата на креирањето на политиките во споменатите области во Република Македонија отвора простор за дискусија дали овие политики кореспондираат. Поконкретно, воведувањето на задолжителното средно образование во 2008 година, како и реформите во високото образование кои значително ги зголемија стапките на упис на Универзитетите, повлекоа промени во образовната структура на работната сила. Како што е прикажано на Графикон 1, бројот на невработ-

Youth who are vulnerable to occupational mismatch include, in particular, young women and youth who have already experienced unemployment”. ⁸ In this respect, setting of proper educational policies that correlate with the labour market policies is of great importance for prevention of massive skills and occupational mismatches.

The analysis of the policy-making practice in the mentioned areas in the Republic of Macedonia opens a room for discussion if there is a mismatching of the policies. More specifically, the introduction of the compulsory secondary education since 2008, as well as reforms in the process of tertiary education that have significantly increased the enrolment rates at the Universities, implied changes in the educational structure of the labour force. As presented on the Figure 1, the number of the unemployed persons aged 20-34 with university degree has significantly increased in the period 2007-2012. This reflects into increase of the share of the age group 20-34 in the total unemployed with higher and university degree from 59.8% in 2000 up to 72.2% in 2012.

⁸ ILO Press Release of the Report: “Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk”, 2013 http://www.ilo.org/brussels/press/press-releases/WCMS_212981/lang--en/index.htm

⁸ ILO Press Release of the Report: “Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk”, 2013 http://www.ilo.org/brussels/press/press-releases/WCMS_212981/lang--en/index.htm

тени лица на возраст 20-34 со универзитетско образование во периодот 2007-2012 година забележа мошне голем пораст. Тоа услови голем пораст на учеството на возрастната група 20-34 години во вкупниот број на невработени со вишо и универзитетско образование од 59.8% во 2000 на 72.2% во 2012. Во однос, пак, на нивниот удел во вкупниот број невработени со вишо и универзитетско образование, забележан е пораст од 7.8% во 2000 на 15.5% во 2012 година.

Овие промени во образовната структура може да се сметаат како позитивен придонес во создавањето на човечкиот капитал, имајќи предвид дека се зголемува бројот на лицата кои на пазарот на работна сила влегуваат со повисоко формално образование. Сепак, како што е евидентно од Графиконот 1, повисокото образование не дава гаранција за побрзо и полесно вработување.

In terms of share of the total unemployed with higher and university education in the total unemployment, there was an increase from 7.8% in 2000 up to 15.5% in 2012.

These changes in the education structure could be regarded as a positive contribution towards the human capital formation, provided that more individuals enter the labour market with higher formal education. However, as evident from the Figure 1, the higher education does not provide assurance for faster and easier access to job. On the contrary, there is certain mismatch between the supplied and demanded skills on the labour market. In this context, skill needs analysis (SNA) model for short-term labour market forecast in the Republic of Macedonia was established in 2006.⁹ With regards to the labour force with tertiary education, the results of the SNA in the period 2006-2010 show that there is continuous

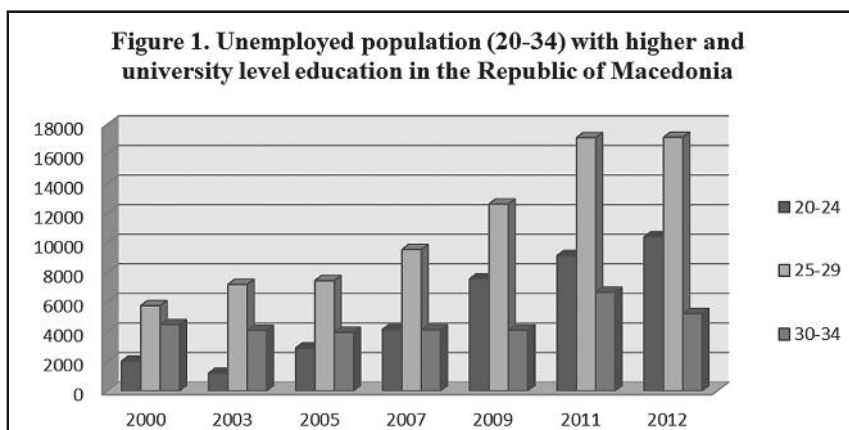
⁹ Моделот на анализата на потребите од вештини се базира на анкета на репрезентативен примерок на компании (со 10 и повеќе вработени), во кои се спроведуваат интервјуа со одговорни лица за очекуваните потреби за работна сила во наредните 6-12 месеци. Собраните податоци се обработуваат и се ставаат во поширок контекст за предвидување на краткорочните потреби за работна сила на локално и на национално ниво. Анализата на потребите за вештини од 2007 година е вклучена во редовните активности на Агенцијата за вработување на Република Македонија. Таа еднаш годишно ги идентификува потребите за вештини во осум сектори.

⁹ The skill needs analyses (SNA) model is based on the survey of a representative sample of companies (with 10 and more employees) in which interviews of persons in charge about the expected needs for labour force in next 6-12 months were conducted. The collected data were processed and put in a broader economic context for forecasting of the short-term needs of labour force on a local and national level. The Employment Service Agency (ESA) has used the SNA regularly since 2007. It identifies specific skills requirements in eight sectors once a year.

¹⁰ Employment Service Agency of the Republic of Macedonia: <http://www.avrm.gov.mk/>.

Извор: Како во Табела 1

Source: Same as in Table 1

тување. Напротив, евидентен е расчекорот помеѓу вештините што се нудат и што се бараат на пазарот. Тоа го потврдува и анализата на потребите од вештини, односно краткорочното предвидување на потребите од вештини, која во Република Македонија беше воспоставена од 2006 година.⁹ Во однос на работната сила со високо образование, резултатите од анализата покажаа дека во периодот 2006-2010 година постојано се јавува дефицит за ра-

deficit for the following occupations: electrical engineers (courses: telecommunication, electronics, robotic management with technical systems); mechanical engineers; IT technicians; pharmacists, engineers in the textile industry; engineers-technologists and other.¹⁰ The shortage of mentioned professions is not caused by absence of relevant curriculums at the universities, but it is largely attributable to the lack of attractive jobs in the Republic of Macedonia, given

ботници од следните струки: електроинжењери (насоки: телекомуникации, електроника, автоматика со технички системи), машински инжењери, ИТ техничари, фармацевти, инжењери во текстилната индустрија, инжењери-технолози и други.¹⁰ Недостатокот на споменатите професии не е предизвикан заради отсуство на соодветни програми на Универзитетите, туку главно се должи на недостаток од атрактивни работни места во Република Македонија, поради што овие профили на високо образовани лица често емигрираат од земјата. Главната причина за емиграцијата е високата невработеност и нискиот животен стандард кои се отсликуваат во мошне високата стапка на сиромаштија во земјата.

Истовремено, водењето на образовна политика што се стреми кон значително зголемување на бројот на високо образовани кадри резултира во пораст на очекувањата на дипломираните да најдат соодветна и добро платена работа, а трудово-интензивните карактеристики на македонската индустрија не обезбедуваат соодветна поддршка на оваа политика. Како што е наведено погоре, слободните работни места во земјата се главно од областа

that these profiles of tertiary educated persons are most often emigrating out of the country. The primary reason for emigration is the high unemployment and low standard of living in the country, reflecting into considerably high poverty rate.

Furthermore, pursuing education policy aiming to significant increase of the number of highly educated labour force results in increase of the expectations of the graduates to find appropriate and wellpaid jobs, while the labour intensiveness of the Macedonian industry do not provide sufficient support to this policy. As presented above, the job vacancies in the country are mainly related to the elementary occupations which do not require higher level of education. The outcome is often mismatching of the education and jobs, resulting in overeducated employees on the occupied posts. According to the ILO Report, around 19% of the young employees (15-29) in the Republic of Macedonia in 2012 were classified as overeducated for the post they occupy, while around 14.4% as undereducated (Table 4). In the Republic of Macedonia, some highly educated young people have to take up work in elementary occupations and as clerks, but other occupations tend to include shares of undereducated young people, which can have consequences on labour

¹⁰ Агенција за вработување на Република Македонија: <http://www.avrm.gov.mk/>.

Табела 4. Учество (во %) на премногу и недоволно квалификувани млади работници во Република Македонија, според основни групи на занимања

Основни групи на занимања (ISCO-88)	Премногу квалификувани	Недоволно квалификувани
Членови на законодавни извршни тела, државни функционери, раководни државни службеници, дипломати и директори	0	35,3
Стручњаци и научници	0	2,1
Техничари и сродни работници	0	54,2
Службеници	40,6	6,9
Работници во услужни дејности, работници во продавници и на пазарни продажби	13,8	9,1
Стручни земјоделски работници	7,1	26,5
Занаетчиски и други неидустриски работи	0,7	14,7
Ракувачи и составувачи на машини и постројки	2,6	25,6
Елементарни занимања	63,4	2,7
Source: ILO Report "Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk", p.46		

Table 4. Shares of overeducated and ondereducated young workers in the Republic of Macedonia by mayor occupational group (%)

Major occupational categories (ISCO-88)	Overeducated	Undereducated
Legislators, senior officials and managers	0	35,3
Professionals	0	2,1
Technicians and associate professionals	0	54,2
Clerks	40,6	6,9
Service workers and shops and market sales workers	13,8	9,1
Skilled agricultural and fishery workers	7,1	26,5
Craft and related trades workers	0,7	14,7
Plant and machine operators and assemblers	2,6	25,6
Elementary occupations	63,4	2,7
Source: ILO Report "Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk", p. 46		

на елементарните занимања кои не бараат повисоко ниво на образование. Како последица на тоа, честопати образованието и работните места не соодветствуваат, што резул-

productivity. As presented on Table 4, overeducated young employees are mostly present in the elementary occupations (63.4% out of the total posts), while many of them also work

тира во вработени со повисоко образование (премногу квалификувани) на определени работни места. Според Извештајот на МОТ, околу 19% од младите вработени (15-29) во Република Македонија во 2012 година беа класифицирани како премногу квалификувани за нивното работно место, додека 14.4% како недоволно квалификувани (Табела 4). Имено, некои високо образовани лица во земјата мораат да прифатат работа од елементарно занимање или службеничко место, додека други занимања имаат тенденција да вклучат и помалку квалификувани млади лица, што може да има влијание врз продуктивноста на трудот. Како што е прикажано во Табела 4, преквалификуваните млади луѓе се главно присутни во елементарите занимања (63.4% од вкупните работни места), а многумина работат и како службеници (40.6% од вкупните работни места).

Последователно, премногу квалификуваните млади лица страдаат ако не можат да го искористат својот продуктивен потенцијал. Од друга страна, продуктивниот потенцијал на економијата страда доколку има значителен број на недоволно квалификувани млади лица (54.2% од техничарите и сродните занимања). Во двата случаи, ефективноста на човечкиот капитал се намалува. Ова треба да се смета

as clerks (40.6% out of the total posts).

Implicitly, the overeducated working youth suffer as they are unable to reach their productive potential. On the other hand, the productive potential of the economy suffers if there is significant share of undereeducated youth (54.2% of technicians and associate professionals). Implicitly, in both cases, the effectiveness of human capital employment decreases. This should be considered as an alert for adjustment of the educational policy in the light of the labour market needs.

Poverty. The high rate of unemployment in the Republic of Macedonia logically reflects into the considerate rate of poverty. According to the SSO data presented in Table 5, the overall relative poverty in the country was over 30% in the period 2009-2011, while the same indicator referring to the unemployed household members increases to over 40%. In addition, the poverty gap index, which is defined as average of the ratio of the poverty gap to the poverty line, indicates that the unemployed persons were by 14.1% below the poverty line of the country. This is a serious indication of the depth of the poverty within unemployed persons.

Табела 5. Релативна сиромаштија* според економскиот статус на членовите на домаќинствата во Република Македонија, 2003-2011 година

	Вкупен збирен индекс		Индекс на длабочина на сиромаштијата	
	Вкупно	Невработени	Вкупно	Невработени
2003	30,2	36,1	9,4	12,1
2004	29,6	39,0	9,4	13,8
2005	30,0	41,5	9,7	14,9
2006	29,8	40,9	9,9	14,6
2007	29,4	39,1	9,7	14,1
2008	28,7	38,4	9,2	13,8
2009	31,1	40,5	10,1	13,7
2010	30,9	41,8	10,9	16,0
2011	30,4	40,7	9,3	14,1

*70% од медијалните еквивалентни трошоци
 Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија, Линија на сиромаштија, Соопштение бр. 4.1.3.94 (2003); 4.1.7.47 (2004-2006); 4.1.8.48 (2008-2010); 4.1.12.50 (2011) (www.stat.gov.mk).

Table 5. Relative poverty* by economic status of household members, total and unemployed, in the Republic of Macedonia 2003-2011

Year	Head Count Index		Poverty Gap Index	
	Total	Unemployed	Total	Unemployed
2003	30,2	36,1	9,4	12,1
2004	29,6	39,0	9,4	13,8
2005	30,0	41,5	9,7	14,9
2006	29,8	40,9	9,9	14,6
2007	29,4	39,1	9,7	14,1
2008	28,7	38,4	9,2	13,8
2009	31,1	40,5	10,1	13,7
2010	30,9	41,8	10,9	16,0
2011	30,4	40,7	9,3	14,1

*70% of median equivalent expenditures
 Source: State Statistical Office of the Republic of Macedonia, Statistical Reviews on Poverty No. 4.1.3.94 (2003); 4.1.7.47 (2004-2006); 4.1.8.48 (2008-2010); 4.1.12.50 (2011) (www.stat.gov.mk)

како аларм за прилагодување на об-разовната политика на потребите на пазарот на трудот.

Сиромаштија. Високата стапка на невработеност во Република Македонија логично резултира во мошне голема стапка на сиромаштија. Според податоците на Државниот завод за статистика прикажани во Табелата 5, вкупната релативна сиромаштија во земјата изнесуваше преку 30% во периодот 2009-2011 година, додека истиот индикатор кој се однесува на невработените членови на домаќинствата се зголемува до повеќе од 40%. Покрај тоа, индексот на длабочина на сиромаштијата, покажува дека невработените лица биле за 14.1% под линијата на сиромаштијата во земјата во 2011 година. Ова е сериозен индикатор за длабочината на сиромаштијата кај невработените лица.

Понатаму, околу 22.3% и 21.3% од вкупното младо население на возраст 0-17 години во 2011 и 2012 година, соодветно, живееле во домаќинства без ниту еден вработен.¹¹ Овој предупредувачки индикатор кореспондира со длабочината на сиромаштијата и отвора прашања поврзани со способноста на населението да ги задоволи основните потреби. Од статистичка гледна точка, ситуацијата малку се олеснува со проценката дека околу 22.5% од вку-

In addition, around 22.3% and 21.3% of the total young population aged 0-17 years in 2011 and 2012, respectively, have lived in households without employed persons.¹¹ This alerting indicator corresponds to the poverty depth, and opens queries related to the ability of the population to satisfy the essential needs. From statistical point of view, the situation might be alleviated with the estimation that around 22.5% of the total employed population is working in the informal economy. In terms of age groups, the share of informal employment is very high at the youth aged 15-24, while decreases to 19.5% in the core group of 25-34. Nevertheless, this represents high denominator and negatively affects the faith of the unemployed persons, in particular youth, to find stable and satisfactory job. Implicitly, that serves as a boost to the migration from the country.

¹¹ Државен завод за статистика, Анкета за работна сила 2011, бр. 2.4.12.11, Скопје, Октомври 2012 и Анкета за работна сила 2012, бр. 2.4.13.06, Скопје, Јуни 2013

¹¹ State Statistical Office, Labour Force Survey 2011, No. 2.4.12.11, Skopje, October 2012 and Labour Force Survey 2012, No. 2.4.13.06, Skopje, June 2013

Табела 6. Формално и неформално вработени на возраст 15-34 години, Република Македонија, 2012 година

			вработени		
Вкупно (15-64)	650 554	504 258	77,5	146 296	22,5
15-24	46 959	27 329	58,2	19 630	41,8
25-34	169 239	136 195	80,5	33 044	19,5
15-34	216 198	163 524	75,6	52 674	24,5

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија, Статистички преглед: Население и социјални статистики, Анкета за работна сила, 2012 (www.stat.gov.mk).

Table 6. Formal and informal employment of population aged 15-34 in the Republic of Macedonia, 2012

			вработени		
Total (15-64)	650 554	504 258	77,5	146 296	22,5
15-24	46 959	27 329	58,2	19 630	41,8
25-34	169 239	136 195	80,5	33 044	19,5
15-34	216 198	163 524	75,6	52 674	24,5

Source: State Statistical Office of the Republic of Macedonia, Statistical Review: Population and social statistics, Labour Force Survey, 2012 (www.stat.gov.mk)

пното вработено население работи во неформалната економија (Табела 6). Погледнато по возрастни групи, учеството на неформално вработените е многу високо кај младите на возраст 15-24, а се намалува на 19.5% кај носечката возрастна група од 25 до 34 години. Сепак, висината на овој индикатор имплицира негативно влијание на вербата на невработените лица, посебно на младите, дека ќе најдат стабилна работа со која ќе бидат задоволни. Последователно, ваквата состојба ја поттикнува емиграцијата од земјата.

Миграции. Иако емиграцијата од Република Македонија е долготраен феномен кој датира од 1960-тите години, таа се интензивираше во последните две децении. Според податоците на Еуростат за меѓународните миграциони текови, т.е.

Migration. Although the emigration from the Republic of Macedonia has been a long-term phenomenon dating back in the 1960s, it has intensified in the last two decades. According to the Eurostat data on the international migration flows i.e. on immigration by citizenship for the period 2002-2009 there was a migration of over 10.000 Macedonian citizens per year in the EU receiving countries.¹² In addition, Mace-

¹² Public statistics in the country are incomplete and only indirect estimations are available. In these circumstances, the scope of emigration could be approximated only through the foreign data sources from international institutions and receiving countries. But, not less difficult is the collection and calculation of the exact number of Macedonian migrants from destination countries' statistics. These data sources do not always report such data accurately.

имиграција според државјанство за периодот 2002-2009 година, околу 10.000 македонски граѓани годишно емигрирале во земјите на ЕУ.¹² Покрај тоа, македонските граѓани мигрираат и во други земји. Последните расположиви податоци за бројот на емигранти по земји се од Светска банка. Според овие податоци, се проценува дека бројот на македонски граѓани во земјите на прием широм светот во 2010 година достигнал 447138 лица, а стапката на емиграција е 21.8%.¹³ Споменатите податоци на Банката за вкупниот број на емигрирани за 2010 се само груба проценка. Во случајот на македонските мигранти, сметаме дека бројката е потценета во однос на прекуокеанските земји. Според податоци од пописите на населението и официјалните статистики на САД, Канада, Австралија и Нов Зеланд, бројот на македонски граѓани во овие земји изнесува 173795 лица,

¹² Расположливите статистички податоци во земјата се некомплетни и постојат само индиректни проценки. Во вакви околности, обемот на емиграцијата би можел да се апроксимира единствено преку странските извори на податоци од меѓународните институции и земјите на прием. Но, не помалку тешко е прибирањето на податоците и пресметката на точниот број на македонски мигранти врз основа на статистиките на земјите на прием. Овие извори не ги објавуваат секогаш точно овие податоци.

¹³ World Bank (2011): Bilateral Migration Matrix, November 2010, <http://go.worldbank.org/JITC7N YTT0> (достапно на 1 декември 2011) и World Bank (2011a): World Bank Fact book on Migration and Remittances 2011, <http://data.worldbank.org/data-catalog/migration-and-remittances> (достапно на 12 декември 2011).

donian citizens have also migrated to other countries, as well. The latest relevant comprehensive data for the number of emigrants by particular countries are those from the World Bank. These data estimates that the number of Macedonian citizens in the receiving countries all over the world in 2010 amounts to 447,138 persons and the emigration rate is about 21.8%.¹³ The mentioned World Bank data for migrants stocks in 2010 are only rough approximations. In the case of Macedonian migrants, they are underestimated regarding the overseas countries. According to the census data and official statistics of the USA, Canada, Australia and New Zealand, the number of Macedonian citizens in these countries amounts to 173,795 persons, which means 96,119 persons more than the latest World Bank data presents. If we include these data, then the number of Macedonian citizens abroad amounts up to 543,257 persons, and

¹³ World Bank (2011): Bilateral Migration Matrix, November 2010, <http://go.worldbank.org/JITC7N YTT0> (достапно на 1 декември 2011) и World Bank (2011a): World Bank Fact book on Migration and Remittances 2011, <http://data.worldbank.org/data-catalog/migration-and-remittances> (last access 12 December 2011).

¹⁴ Bornarova S., Janeska V. (2012): European Commission & GVG (2012): Social Impact of Emigration and Rural-Urban Migration in Central and Eastern Europe – Country Report Macedonia, European Commission & GVG, p.4

односно 96119 лица повеќе од проценката на Светска банка. Ако ги вклучиме и овие податоци, тогаш бројот на македонски граѓани во странство достигнува 543257 лица, а стапката на емиграција е 26.5%.¹⁴ Според наше мислење, оваа стапка на емиграција може да се смета како приближно точна проценка на постојниот обем на македонската емиграција.

Споменатите податоци се вознемирувачки во однос на човечкиот капитал на Република Македонија. Физичката загуба на дел од човечкиот капитал на земјата повлекува значителна загуба на инвестиција направена во емигрираната работна сила, а воедно вредноста на преостанатиот човечки капитал е под закана на натамошно топење поради растечкиот тренд на емиграција на млади високо образовани кадри или т.н. „одлив на мозоци“.

Одлив на мозоци. Од 1990 година наваму, Република Македонија се соочува со огромен пораст на емиграцијата на високо образованите лица (со универзитетско ниво на образование) која според сите атрибути може да се третира како „одлив на мозоци“. На почетокот на 21-виот век, околу 20% од вкупниот број на македонски граѓани на возраст над 15 години со универзитет-

the emigration rate is 26.5%.¹⁴ This emigration rate can be considered as a roughly correct estimation of the current size of the Macedonian emigration.

The presented data are devastating with regards to the human capital of the Republic of Macedonia. Physical loss of the part of the human capital in the country implies significant loss of investment in the emigrated labour force, while at the same time the value of the remaining human capital diminishes, in particular due to the emigration of young university educated persons or brain-drain.

Brain drain. Since 1990, the Republic of Macedonia experienced immense increase of emigration of highly educated persons (with tertiary level of education), which by all attributes could be treated as a „brain drain“. At the beginning of the 21st century, according to some estimation, about 20% of the total number of Macedonian citizens aged 15 and over with university education is residing abroad.¹⁵ World Bank data

¹⁴ Bornarova S., Janeska V. (2012): European Commission & GVG (2012): Social Impact of Emigration and Rural-Urban Migration in Central and Eastern Europe – Country Report Macedonia, European Commission & GVG, стр.4.

¹⁵ Verica Janeska, Potential Intellectual Emigration from the Republic of Macedonia, in: Economic Development, Journal of the Institute of Economics, 5, No. 1-2-3, Skopje, 2003, p. 67,

¹⁶ Source: TradingEconomics.com: <http://www.tradingeconomics.com/macedonia/emigration-rate-of-tertiary-educated-percent-of-total-tertiary-educated-population-wb-data.html>.

ско образование престојува во странство.¹⁵ Податоците на Светска банка покажуваат дека во периодот 1997-2005 година, македонската стапка на емиграција на универзитетски образованите лица беше околу 29.4%.¹⁶ Понатаму, една неодамнешна студија на Европската Комисија (јуни 2012 година) покажува дека според овие податоци на Светска банка, во 2000 година, Република Македонија била земја со највисока стапка на емиграција на високо образовани кадри (29%) во споредба со земјите кандидати за ЕУ.¹⁷

Во последната деценија, посебно од 2005 година наваму, интелектуалната емиграција од Република Македонија дополнително се засили, како резултат на растот на невработеноста на младите со универзитетско образование. Ова се потврдува и со индикаторите од Извештајот за конкурентност на Светскиот економски форум (СЕФ) кој ја рангира Република Македонија во групата на десетте земји со најсилен интензитет на „одлив на мозоци“ во периодот 2008-2012.¹⁸ Поконкретно, Република Македонија беше рангирана како што следува: 126

shows that in the period 1997-2005 Macedonian emigration rate of the tertiary educated persons was about 29.4% (Figure 2).¹⁶ A recent study of the European Commission shows that according to the World Bank data, in 2000, the Republic of Macedonia was a country with highest emigration rate of tertiary educated persons (29%) among EU candidate countries.¹⁷

In the last decade, particularly since 2005, the intellectual emigration from the Republic of Macedonia has even further increased, as a result of the rise of the youth unemployment with tertiary level of education. This has been confirmed by the brain drain indicators of the World Economic Forum (WEF), ranking the Republic of Macedonia in the group of ten countries with highest intensity of brain drain in the period 2008-2012.¹⁸ More specifically, the Macedonian ranking has been as follows: 126 position out of 139 countries (2010-2011); 125 out of 133 (2009-2010) and 126 out of 134 (2008-2009). According to the latest WEF data (2011-2012), Macedonia has

¹⁵ Verica Janeska, Potential Intellectual Emigration from the Republic of Macedonia, in: Economic Development, Journal of the Institute of Economics, 5, No. 1-2-3, Skopje, 2003, p. 67,

¹⁶ Source: TradingEconomics.com: <http://www.tradingeconomics.com/macedonia/emigration-rate-of-tertiary-educated-percent-of-total-tertiary-educated-population-wb-data.html>.

¹⁷ Social Impact of Emigration and Rural-Urban Migration in Central and Eastern Europe (VT/2010/001) –Synthesis Report, European Commission & GVG, June 2012, p. 58.

¹⁷ Social Impact of Emigration and Rural-Urban Migration in Central and Eastern Europe (VT/2010/001) –Synthesis Report, European Commission & GVG, June 2012, p. 58.

¹⁸ World Economic Forum, Global Competitiveness Index Reports 2008-2009; 2009-2010; 2010-2011; 2011-2012, <http://www.weforum.org>

место од 139 земји (2010-2011); 125 место од 133 земји (2009-2010) и 126 место од 134 земји (2008-2009). Според последниот извештај на СЕФ (2011-2012), Република Македонија беше рангирана на 133 место од 142 земји, што покажува натамошна загрозуеност за човечкиот капитал.

Сите дискутирани прашања налагаат креаторите на политиките веднаш да реагираат, имајќи ја предвид долгорочната штета која земјата може да ја претрпи заради постојните состојби.

Заклучок

Невработеноста на младите во Република Македонија е многу сложен и тежок проблем. Постојните состојби во однос на ова прашање покажуваат дека има голем број на неактивни млади, многу високи стапки на невработеност на младите, како и значителна долгорочна невработеност на младите. Образовните реформи за воведување на задолжително средно образование, како и образовната политика која има за цел пораст на бројот на високо образовани лица во земјата резултираа во позитивни промени во однос на образовната структура на работната сила, меѓутоа, исто така, влијаеја на пораст на очекувањата на младите за наоѓање на добра работа. За жал, нивните очекувања не кореспондираат со фактите кои по-

been ranked 133rd out of 142 countries, indicating further threatening to the human capital of the country.

All the tackled issues require prompt attention of the policy-makers, provided that the current state of affairs would cause long-term damage to the country.

Conclusion

The youth unemployment in the Republic of Macedonia is a very complex and difficult problem. The current state of affairs referring to this issue indicate that there is a considerable number of inactive youth, very high rates of youth unemployment, as well as significant long-term youth unemployment. The educational reforms for introduction of the compulsory secondary education, as well as educational policy aiming to increase of the number of highly educated persons in the country have resulted into positive changes with regards to the educational structure of the labour force, while, at the same time, caused rise of the expectations of the youth to find a satisfactory job. Unfortunately, their expectations do not cor-

кажуваат дека процесот на наоѓање на стабилна и добра работа е многу долг (околу 6 години) и дека во Република Македонија се генерираат многу малку работни места. Притоа, за најголем дел од работните места не е потребно високо образование, така што се појавува расчекор помеѓу вештините со кои располагаат и оние кои ги бара пазарот на трудот. Ваквата ситуација води кон неискористување на потенцијалот со кој располагаат младите, што се манифестира преку долга невработеност и/или нивно вработување на несоодветни места. Сето тоа има многу негативни импликации врз човечкиот капитал во Република Македонија и придонесува за опаѓање на неговата вредност.

Невработеноста воопшто, а посебно невработеноста на младите лица на возраст 15-34 години, е во директна корелација со сиромаштијата, како една од најтешките социо-економски појави во земјата. Високата стапка на сиромаштија која покажува дека 1/3 од македонското население нема можност да ги задоволи своите основни потреби, придружена со уште поголема длабочина на сиромаштијата кај невработените лица, како и фактот дека во Република Македонија над 20% од младите лица на возраст до 17 години живеат во семејство без вработени лица, упатува на сериоз-

respond to the facts which indicate that the process of finding stable and satisfactory job is very long (around 6 years) and that there is very limited job creation in the Republic of Macedonia. In addition, most of the jobs do not require high education, causing mismatch among the skills they poses and those demanded at the labour market. Such a situation implies low utilization of the youth potential, evident through long-term youth unemployment and/or employment on jobs that do not match their skills. This causes numerous negative implications for the human capital in the Republic of Macedonia and contributes to the decrease of its value.

The unemployment in general, and particularly the youth unemployment of persons aged 15-34, could be directly correlated to the poverty, which represents one of the most severe socio-economic phenomenon in the country. The high rate of poverty indicating that around 1/3 of the Macedonian population is unable to satisfy their essential needs, along with the high poverty gap index of the unemployed persons, as well as the fact that over 20% of the population aged 0-17 years live in households without employed persons, indicate how serious are both problems – unemployment and poverty. Without thoughtful action for their allevia-

носта на двата проблеми – невработеноста и сиромаштијата. Доколку не се пристапи сериозно кон нивно решавање, постои опасност за натамошно интензивирање на другите негативни последици од невработеноста, посебно на миграцијата и одливот на високо-образовни кадри. Стапката на емиграција од 26.5% со која се соочува Република Македонија е навистина загрижувачка, а нејзиното зголемување, заедно со порастот на одливот на „мозоци“ директно ќе резултира во „топење“ на човечкиот капитал во земјата што ќе има долгорочни штетни последици. Ваквите состојби се алармантни и неопходна е брза и соодветна реакција од страна на креаторите на политиките во функција на усогласување на образовната со политиката на пазарот на трудот, а воедно е неопходно поттикнување на економијата да генерира нови работни места преку кои ќе се амортизира проблемот на невработеноста на младите и последиците кои ги трпи општеството.

tion, there is a danger for further intensification of other negative implications from the unemployment, such as migration and brain drain. The emigration rate of 26.5% of the Republic of Macedonia is truly alerting, while its further increase, along with the rise of the brain-drain would cause “melting” of the human capital, implying long-term damage for the country. This is an alarming situation which requires prompt and proper reaction by the policy-makers to ensure complementarity of the educational and labour market policies, as well as to boost job creation in the country that will mitigate the youth unemployment problem and its implications on the society.

Користена литература/Bibliography

1. Bornarova S., Janeska V. (2012): European Commission & GVG (2012): Social Impact of Emigration and Rural-Urban Migration in Central and Eastern Europe – Country Report Macedonia, European Commission & GVG
2. Employment Service Agency of the Republic of Macedonia: <http://www.avrm.gov.mk/>.
3. European Commission & GVG (2012): Social Impact of Emigration and Rural-Urban Migration in Central and Eastern Europe (VT/2010/001) – Synthesis Report
4. European Commission & GVG (2012): Social Impact of Emigration and Rural-Urban Migration in Central and Eastern Europe (VT/2010/001) - Policy Brief
5. Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk, International Labour Organization, 2013
6. ILO Press Release of the Report: “Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk”, 2013 http://www.ilo.org/brussels/press/press-releases/WCMS_212981/lang-en/index.htm
7. Janeska, V. (2003): Potential Intellectual Emigration from the Republic of Macedonia, in: Economic Development, Journal of the Institute of Economics, 5, No. 1-2-3, Skopje
8. Janeska, V. (2012): Higher Education Reforms and Graduate Unemployment in the Republic of Macedonia, „Economic development“, Journal of the Institute of Economics – Skopje (60 years 1952-2012), Year.14, No. 1, Skopje
9. State Statistical Office (1996): The 1994 Census of Population, Households, Dwellings and Agricultural Holdings in the Republic of Macedonia, Book I, Skopje
10. State Statistical Office (2004): Census of Population, Households and Dwellings in the Republic of Macedonia, 2002, Book I, Skopje
11. State Statistical Office of the Republic of Macedonia, Statistical Reviews on Poverty No. 4.1.3.94 (2003); 4.1.7.47 (2004-2006); 4.1.8.48 (2008-2010); 4.1.12.50 (2011)
12. State Statistical Office, Job Vacancies in the first quarter of 2013, No. 2.1.13.15, Skopje, June 2013
13. State Statistical Office, Labour Force Survey 2011, No. 2.4.12.11, Skopje, October 2012
14. State Statistical Office, Labour Force Survey 2012, No. 2.4.13.06, Skopje, June 2013
15. State Statistical Office, <http://makstat.stat.gov.mk/pxweb2007bazi/Database/Статистика%20по%20области/databasetree.asp>
16. Theodore Schultz, Investment in Human Capital, The American Economic Review, Vol. 51, No.1, 1961
17. TradingEconomics.com: <http://www.tradingeconomics.com/macedonia/emigration-rate-of-tertiary-educated-percent-of-total-tertiary-educated-population-wb-data.html>
18. World Bank (2011): Bilateral Migration Matrix, November 2010, <http://go.worldbank.org/JITC7NYT0>
19. World Bank (2011a): World Bank Fact book on Migration and Remittances 2011, <http://data.worldbank.org/data-catalog/migration-and-remittances>
20. World Economic Forum, Global Competitiveness Index Reports 2008-2009
21. World Economic Forum, Global Competitiveness Index Reports 2009-2010
22. World Economic Forum, Global Competitiveness Index Reports 2010-2011
23. World Economic Forum, Global Competitiveness Index Reports 2011-2012